

Weerbaar Gelderland

Samen trekken aan één touw

Verkenning en aanbevelingen

door drs. H.J. Kaiser

31 oktober 2017

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Werkwijze en verantwoording	3
Samenvattende conclusie	4
Hoe is dit rapport opgebouwd?	5
Begripsbepaling	6
Wat is ondermijning?	6
Eén overheid	7
Hoe is aanpak tegen ondermijning georganiseerd ...	8
De veiligheidsorganisatie in Oost-Nederland in het algemeen	8
Specifieke organisatie van aanpak ondermijning	9
Het Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland	10
Het RIEC als belangrijke steunpilaar	11
Het provinciaal kader voor de Weerbare Overheid	12
Leerpunten en ervaringen in afgelopen periode	12
Kanttekeningen bij rol van de provincie	14
Specifieke leerpunten	16
Taskforce Brabant	16
FEC	17
Aanbevelingen	19
Over de rollen van de commissaris van de Koning	19
Over het programma Weerbare Overheid	20
Over de rol van de provincie vanuit eigen beleidskracht	21
Over de specifieke rol van Provinciale Staten	23
Conclusies	24
Tenslotte	24

Inleiding

Op 24 mei 2017 is in de vergadering van Provinciale Staten, naar aanleiding van de Statenbrief Weerbare overheid, een motie ¹ aangenomen waarin het college van Gedeputeerde Staten wordt verzocht om een nadere verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor het opzetten van een Veiligheidscentrum. Gevraagd is de resultaten van deze verkenning voor het einde van het jaar voor te leggen aan Provinciale Staten.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft mij verzocht om deze verkenning voor eind oktober uit te voeren.² Centraal staat de vraagstelling welke vervolgstappen nodig zijn om te komen tot een breed gedragen samenwerkingsvorm voor de aanpak van ondermijning in de Provincie Gelderland.

Het verslag van bevindingen van deze verkenning en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen zijn gericht aan het college van Gedeputeerde Staten.

Bij de uitvoering van mijn opdracht ben ik ambtelijk bijgestaan door mevrouw M. Hesselink, adviseur van het Kabinet van de commissaris van de Koning.

Werkwijze en verantwoording

In de titel van dit rapport verwijs ik naar een touw. Behalve de symboliek van het met zijn allen aan dezelfde kant van één touw trekken verwijst de vergelijking ook naar de noodzaak van krachtenbundeling. Een touw is gemaakt van vele dunne draden. Een enkele draad is breekbaar. Maar het in elkaar vlechten van al die draden maakt het touw sterk en nagenoeg onbreekbaar. Een weerbaar Gelderland zal vraagt één overheid die sterk als een touw moet zijn.

Voor deze verkenning zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers uit het openbaar bestuur, het Openbaar Ministerie, de politie, het Financieel Expertise Centrum, het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) en overkoepelende organisaties uit het bedrijfsleven.³ Bij de keuze van de gemeenten waarmee is gesproken is onder meer rekening gehouden met omvang en spreiding over de

¹ 17M25, voor de tekst van de motie: zie bijlage 1

² De schriftelijke opdrachtverlening, zie bijlage 2

³ Overzicht geïnterviewde personen: zie bijlage 3

provincie om een zo getrouw mogelijk beeld te krijgen van de lokale en regionale contexten en verscheidenheid binnen de provincie.

De gesprekken hadden een vertrouwelijk karakter dat uiteraard wordt gerespecteerd in deze rapportage. Zonder uitzondering waren de interviews verhelderend en inspirerend. Alle gesprekspartners stonden open voor een verfrissende en vernieuwende aanpak van de ondermijning door één Weerbare Overheid. Iedereen wilde positief meedenken over een verdere intensivering van een Gelderse aanpak, maar in alle gevallen wel met duidelijke kanttekeningen over de kaders waarbinnen deze geplaatst moet worden. Er zijn ook kritische kanttekeningen geplaatst, met hier en daar zelfs expliciete waarschuwingen om niet een verkeerde weg in te slaan.

Voor deze verkenning heb ik kennis genomen van schriftelijke bronnen en enkele rapporten die mij ter hand werden gesteld. Een overzicht hiervan treft u aan in bijlage 4.

Dit verslag is een synthese van alle bevindingen en suggesties die tijdens de gesprekken naar voren zijn gekomen. Een dergelijke synthese is uiteraard gebaseerd op hoofdlijnen. De focuspunten en de formulering daarvan komen voor mijn rekening en verantwoording. Ik heb tevens aansluiting gezocht bij het op 10 oktober 2017 gepresenteerd Regeerakkoord. Uiteraard ben ik bereid om ook in aanvulling op de tekst van dit verslag een toelichting te geven en mij voor mijn aanbevelingen nader te verantwoorden.

Samenvattende conclusie

Met name de initiërende en inspirerende inzet van de commissaris van de Koning voor een Weerbare Overheid en Weerbare Samenleving wordt door alle gesprekspartners gewaardeerd en vormt de basis voor een verbindende en innoverende rol van de provincie bij de aanpak van ondermijning. Duidelijkheid over ieders rol en positie is voorwaarde voor een duurzaam en slagvaardig optreden. De rol van de provincie is vooral ondersteunend, maar daarom niet onbelangrijk. Dat geldt zeker voor de versterking van de kracht, kennis en kunde binnen het openbaar bestuur. Juist door toedoen van de commissaris zijn er initiatieven ontstaan die vruchten afwerpen. Er is de afgelopen jaren in Oost-Nederland veel werk verzet bij het versterken van de weerbaarheid van overheid en samenleving. Een bepalende factor voor de succesvolle aanpak is dat de partners elkaar niet voor de voeten lopen. Het primaire speelveld ligt binnen de driehoek van burgemeesters, het Openbaar Ministerie en de politie.

Bij de uitwerking van de Veiligheidsstrategie voor Oost-Nederland hebben het versterken van de Weerbare Overheid en de strijd tegen ondermijning een hoge prioriteit. Werkende weg is er een compacte en overzichtelijke structuur ontstaan

waardoor de slagvaardigheid en effectiviteit zijn toegenomen. Er functioneert een strategisch platform voor Oost-Nederland, bijgestaan door een aantal expertise-groepen. Wat de organisatie sterk maakt is dat zij van onderop is ontstaan en daardoor van meet af aan draagvlak heeft.

Regelmatig wordt de vraag gesteld hoe de aanpak in Gelderland en Oost-Nederland zich verhoudt tot die in Noord-Brabant en Zeeland. De vraag is meegenomen bij deze verkenning. De werkwijze van de Taskforce Brabant is anders dan die waarvoor in Gelderland en Oost-Nederland is gekozen. De gestage uitvoering van de Veiligheidsstrategie voor Oost-Nederland, mede geïnitieerd en gedragen door de Gelderse burgemeesters, blijkt goed te passen bij de context waarbinnen in Gelderland gewerkt wordt. Regio's kunnen van elkaar leren en dat gebeurt ook.

Een zorgelijk punt is het gebrek aan capaciteit bij het RIEC, de belangrijkste ruggensteun in de aanpak van ondermijning. Het RIEC voor Oost-Nederland is ten opzichte van andere regio's duidelijk onderbedeeld. Dat is zeker gelet op de enorme omvang van het werkgebied een klemmend aandachtspunt.

Tijdens de verkenning zijn waardevolle suggesties naar voren gekomen om nader inhoud te geven aan de rol die de provincie kan spelen bij het versterken van de weerbaarheid van de overheid en de aanpak van ondermijning. Deze zijn vertaald in een aantal concrete aanbevelingen aan het eind van deze rapportage.

Hoe is dit rapport opgebouwd?

Dit rapport als volgt ingedeeld:

- Na de inleiding en verantwoording volgt een hoofdstuk over het begrip ondermijning in relatie tot het begrip Weerbare Overheid.
- Een beschrijving van de structuur en organisatie van de aanpak tegen ondermijning.
- Een overzicht van leerpunten en opgedane ervaringen.
- Aanbevelingen.
- Conclusies.
- Slotparagraaf.

Begripsbepaling

Alvorens tot de hoofdpunten uit de verkenning te komen is het nuttig om helderheid te hebben over wat er wordt bedoeld met “ondermijning” en in welke contexten dit begrip geplaatst kan worden. Daarna volgt een korte beschrijving van de feitelijke organisatie en structuren waarin de aanpak van ondermijning plaats vindt in Gelderland en Oost-Nederland.

Wat is ondermijning?

Volgens Van Dale is ondermijnen letterlijk het met mijnen ondergraven. In figuurlijke zin betekent het verzwakken, slopen, van zijn steun beroven, aan het wankelen brengen. Dat is ook precies wat wij bedoelen met ondermijning. Door criminele activiteiten en invloeden wordt de samenleving aan het wankelen gebracht. Het is in alle opzichten een fundamenteel vraagstuk. Ondermijning tast de fundamenten van de rechtsstaat en de vrije, open samenleving aan.

Bij ondermijning gaat het dus niet om willekeurige delicten. Niet elke vorm van criminaliteit is ondermijnend. Volgens het Openbaar Ministerie ⁴ gaat het bij ondermijnende criminaliteit om *misdad die maatschappelijke structuren of het vertrouwen daarin schaadt. Dit soort criminaliteit wordt vaak gepleegd in criminele samenwerkingsverbanden en gaat niet zelden gepaard met geweld, bedreiging en intimidatie. Mensenhandel, de productie van en handel in drugs, witwassen, financieel-economische criminaliteit (fraude) en cybercrime: het draait allemaal om het verdienen van zoveel mogelijk geld. Aan de andere kant worden burgers en de samenleving bedreigd door terrorisme, dat primair ideologisch is gedreven.*

Tijdens de verkenningronde bleek soms dat er behoefte was om het begrip ondermijning aan te scherpen. Het gaat om een deelverzameling van het bredere begrip criminaliteit. In de praktijk is die grens niet zo eenduidig te trekken, maar voor het opzetten van beleidskaders moet het onderscheid nadrukkelijk wel gemaakt worden.

⁴ <https://www.om.nl/onderwerpen/ondermijnende/>

Eén overheid

De samenleving moet zich tegen deze ondermijning kunnen verdedigen. De samenleving moet in al haar geledingen weerbaar zijn. Dat vraagt uiteraard ook een alerte en Weerbare Overheid. Maar de overheid staat vrijwel machteloos als burgers en maatschappelijke verbanden niet beseffen wat er om ons heen gaande is. Heel vaak subtiel en onzichtbaar, maar wel direct om ons heen.

Een *Weerbare Overheid* moet in ieder geval de volgende kenmerken hebben:

- de overheid is integer. Dus ook alle politici, bestuurders en ambtelijke medewerkers moeten onkreukbaar zijn;
- de overheid is alert en scherp in haar waarnemingsvermogen;
- de overheid overtuigt door eendracht en slagkracht;
- de overheid blijft onwankelbaar en standvastig, juist op de lange termijn. De overheid heeft de langste adem;
- de overheid moet "smart", vindingrijk en bij de tijd zijn. Onze samenleving wordt steeds vloeibaarder en moeilijk te voorspellen. Oude hokjes passen vaak niet meer. Een standvastige overheid moet geen reus op lemen voeten zijn, maar juist wendbaar als een slimme spits.
- de overheid straalt vertrouwen uit naar haar burgers en motiveert hen om alert en verantwoordelijk te zijn.

Het is verheugend te mogen constateren dat er binnen Gelderland over het begrip Weerbare Overheid en waar deze voor dient te staan gelijkheid van opvatting bestaat. Dat is niet zo maar een vanzelfsprekendheid. Het samen delen van een correcte begripsopvatting staat aan de basis van elke effectieve en waardengedreven samenwerking.

Hoe is aanpak tegen ondermijning georganiseerd

De veiligheidsorganisatie in Oost-Nederland in het algemeen

De bestrijding van ondermijning is primair de verantwoordelijkheid van de zogenaamde lokale driehoek: burgemeester, Officier van Justitie en politie. Dat is het basisbeginsel. In de praktijk worden voor kleinere gemeenten vaak gecombineerde driehoeken met meer burgemeesters samengesteld.

Het Openbaar Ministerie en de politie zijn georganiseerd in respectievelijk het arrondissement en de Eenheid Oost-Nederland, die de provincies Gelderland en Overijssel omvatten. Twee keer per jaar komen alle 79 burgemeesters uit het gebied bijeen met de Hoofdofficier van Justitie en de leiding van de politie in de Eenheid Oost-Nederland. Deze vergadering wordt voorgezeten door de burgemeester van de grootste gemeente (Nijmegen) in de rol van regioburgemeester, die ook namens zijn collega's het overleg bijwoont met de korpsbeheerder in Den Haag (de minister van Veiligheid en Justitie).

Door de grote omvang en de geografie van de Eenheid Oost-Nederland kan deze alleen adequaat bestuurd worden door gebruik te maken van hulpstructuren.

De belangrijkste hulpstructuur zijn de zogenoemde Districtelijke Veiligheidsoverleggen (DVO's).

De grenzen van de districten vallen samen met de vroegere politieregio's en de huidige Veiligheidsregio's. Aanvankelijk was de districtelijke indeling alleen bedoeld als een operationele hulpstructuur. Dus niet als bestuurlijke indeling.

De burgemeesters in een district komen bijeen om samen met de gebiedsfunctionarissen van het OM en de politie om het lokale driehoeksbeleid af te stemmen voor de gemeenten in het gebied. In de DVO's worden ook agendapunten voorbereid voor het zogenaamde Regionaal VeiligheidsOverleg (RVO) en vindt terugkoppeling plaats vanuit het RVO. Het RVO is het overleg van de Hoofdofficier van Justitie, de Eenheidsleiding van de politie en de vijf voorzitters van de DVO's. De voorzitter van het RVO is de burgemeester van Nijmegen, in zijn rol als regioburgemeester.

Op instigatie van het RVO is een Veiligheidsstrategie⁵ vastgesteld waarin naast landelijke prioriteiten een regionaal kader is vastgesteld dat zijn verankering vindt in de integrale veiligheidsplannen van de 79 gemeenten in Oost-Nederland.

De aanpak van ondermijning komt terug bij tenminste drie van de zes prioritaire thema's in de Veiligheidsstrategie 2015-2018.

Specifieke organisatie van aanpak ondermijning

Alle partners in de Veiligheidsstrategie zijn doordrongen van de urgentie om door een Weerbare Overheid de ondermijning aan te pakken:

Samen Weerbaar

De oproep van de commissaris van de Koning op de bestuurdersdag van de VNG-afdeling Gelderland⁶ heeft gehoor gevonden. Op initiatief van de provincie Gelderland en het Districtelijk Veiligheidsoverleg Gelderland-Midden werken de betrokken partners samen in het programma Samen Weerbaar, dat onderdeel vormt van de Veiligheidsstrategie voor Oost-Nederland.

Aanpak van ondermijning door OMG's

Het beleid is erop gericht om door (bestuurlijke) interventies en het opwerpen van barrières de normoverschrijdende en criminele activiteiten van OMG's en hun leden te beëindigen. Een expertgroep richt zich onder andere op de ondersteuning van gemeenten en het OM om risico's in te schatten van een OMG die zich lokaal ontwikkelt of die zich in een gemeente wil vestigen.

Aanpak van ondermijning door hennepactiviteiten

De teelt van hennep en daarmee samenhangende activiteiten spelen zich grotendeels af in de nabijheid van goedwillende burgers zonder dat deze in gaten hebben dat een situatie ontstaat die voor hen risicovol en zelfs gevaarlijk is. Er is een groot risico op ondermijning, als de criminele onderwereld verweven raakt met de bovenwereld, bijvoorbeeld door witwaspraktijken.

⁵ De bestuurlijke nota "Veiligheidsstrategie 2015-2018 Oost-Nederland" vormt een tweeluik met het Meerjarenbeleidsplan 2015-2018 voor politie Oost-Nederland

⁶ 13 april 2015

Een prioriteit in Oost-Nederland is dan ook het tegengaan van ondermijning door het verminderen van het aantal hennepkwekerijen en het bewust maken van burgers hoe zij een bijdrage kunnen leveren in het signaleren en oprollen van mogelijke hennepkwekerijen.

Er heeft tot voor kort een speciale expertgroep "hennep" gefunctioneerd die nauw samenwerkte met het RIEC. Deze expertgroep is inmiddels opgegaan in een nieuw opgericht strategisch platform "ondermijning".

Het Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland

Het Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland is een samenwerkingsverband van de belangrijkste spelers op het gebied van sociale veiligheid. Dit zijn in ieder geval de politie, de gemeenten, het Openbaar Ministerie, de belastingdienst, het CCV (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid) en het RIEC Oost-Nederland. Het netwerk versterkt de regiefunctie van de (boven)lokale driehoeken. Een bestuurlijke begeleidingsgroep geeft richting aan zes expertgroepen en een platform. De deelnemende burgemeesters begeleiden de expertgroepen en het platform en stemmen af met de vijf DVO's. De provincie Gelderland zal binnenkort ambtelijk vertegenwoordigd zijn in het platform dat een belangrijke strategische taak vervult.

Een belangrijk hulpmiddel voor het netwerk zijn de website en daaraan verbonden kennisbanken.⁷

Strategisch platform ondermijning

Het platform houdt zich bezig met het versterken van de bestuurlijke weerbaarheid die nodig is in de strijd tegen ondermijning. Het is belangrijk dat het lokaal bestuur toegerust wordt om ondermijning aan te pakken. Een brede, integrale benadering van de problematiek is onmisbaar. Ondermijning kent immers vele verschijningsvormen en het raakt derhalve vele beleidsterreinen. In het expertteam zijn daarom het RIEC Oost-Nederland, het Openbaar Ministerie, de Belastingdienst, de Politie en gemeenten vertegenwoordigd om de uitvoering van de werkzaamheden te effectueren en zo breed mogelijk uit te kunnen dragen.

Het platform opereert minder in uitvoerende zin maar vooral op strategisch niveau. De werkwijze van het platform is afgestemd op de aanpak binnen het pro-

⁷ <https://veiligheidsnetwerken.nl/home/>

gramma Samen Weerbaar zoals dat in Gelderland-Midden in ontwikkeling is. Belangrijk dat lokale integrale veiligheidsbeelden eenduidig tot stand komen en dat wordt ingezet op bewustwording, kennisbevordering, het uitwisselen van ervaringen en het benutten van innovatieve mogelijkheden.

De provincie Gelderland is in het platform vertegenwoordigd door de programmanager Weerbare Overheid.

Het platform krijgt een steeds belangrijke rol. Het ontwikkelt zich tot een coördinatie-tafel waar strategische lijnen worden uitgezet. In zekere zin kun je stellen dat het “strategisch platform” een rol vervult die vergelijkbaar is met de Taskforce Brabant, waarbij het accent evenwel meer ligt op het uitzetten van strategische lijnen en tactische kaders.

Het RIEC als belangrijke steunpilaar

Om de weerbaarheid tegen de ondermijnende invloeden te versterken is effectieve samenwerking binnen de overheid en met de samenleving een absolute noodzaak. Daarvoor zijn de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) opgericht. Zij hebben tot doel het versterken van die maatschappelijke tegenkracht.⁸ Er zijn tien RIEC-eenheden in Nederland. Het RIEC voor Oost-Nederland werkt voor 79 gemeenten in de provincies Gelderland en Overijssel. Het RIEC krijgt zijn middelen via het Rijk, de gemeenten en de Provincies Gelderland en Overijssel.

Bij de aanpak van ondermijning is adequate informatie, kennis en expertise onmisbaar. Er worden hoge eisen gesteld aan de professionaliteit van de organisatie en de medewerkers. Het is specialistisch en complex met een veelal zeer vertrouwelijk karakter. Het RIEC speelt als kennis- en expertisecentrum de onbetwistbare hoofdrol bij de ondersteuning en versterking van de aanpak van ondermijning. De organisatie in Oost-Nederland staat onder grote druk. Het budget is in vergelijking met de negen andere RIEC's beperkt. De geografische afstanden zorgen voor een complexe logistiek die een uiterst beroep doet op vindingrijkheid en creativiteit om de “klanten” te bedienen.

Als de overheid een vuist wil maken wordt de kracht van die vuist mede bepaald door een adequaat toegerust RIEC.

⁸ zie voor nadere informatie ook <https://www.riec.nl>

Het provinciaal kader voor de Weerbare Overheid

Het beleidskader voor de provincie Gelderland is weergegeven in de Beleidsnotitie Weerbare Overheid⁹. De provincie geeft aan een beperkte rol te hebben in de opsporing van criminaliteit. Dit is de primaire rol van andere partners zoals de politie, het OM en de FIOD. Maar de aanpak van ondermijning vraagt om één overheid waarvan ook de provincie deel uitmaakt. Samenwerken, het delen van informatie, kennis en ervaring, het vanuit meerdere invalshoeken benaderen zijn onontbeerlijk om effectief tegendruk te leveren aan de ondermijning.

De provincie Gelderland ziet haar rol dan ook ruimer dan alleen vanuit de wettelijke taken. Zij wil bijdragen door informatie en kennis te delen, door samenwerking te faciliteren en te stimuleren, door partners met elkaar te verbinden en door beleidsmatige en bestuurlijke instrumenten in te zetten. Niet vanuit een regierol boven de ketenpartners, maar ondersteunend naast de ketenpartners. Het beleidskader is gebaseerd op drie pijlers:

- Integriteit;
- Kracht van partners;
- Eigen beleidskracht.

Leerpunten en ervaringen in afgelopen periode

Sinds de commissaris van de Koning voor het eerst een appèl deed uitgaan tijdens de bijeenkomst van de VNG-Gelderland staan de Weerbare Overheid en de aanpak van ondermijning nadrukkelijk op de agenda. Aanvankelijk verliep het proces van bewustwording in een enigszins ingehouden tempo, maar al vrij snel werden initiatieven genomen die de basis gingen vormen voor een brede en slagvaardige aanpak. De weloverwogen start vormt de basis voor draagvlak en vertrouwen. Dat is belangrijk om werkende weg ervaringen op te doen en van die ervaringen te leren. Een slimme overheid is vooral een snel lerende overheid. Dat vereist een cultuur van openheid en afhankelijkheid van de partners. Alleen in een lerende omgeving kunnen van zwakke punten sterke punten gemaakt worden. Elkaar respecteren houdt ook in dat je elkaar de spiegel durft voor te houden met de intentie er samen beter en krachtiger uit te komen. Dat is de sfeer waarbinnen de partners in Gelderland en Oost-Nederland bezig zijn met de Weerbare Overheid. Tijdens de verkenning bleek dat er enkele punten zijn die op basis van de opgedane ervaringen bijzondere aandacht behoeven:

⁹ Statenbrief 2017-168

- Onder andere vanwege wettelijke regels met betrekking tot bescherming van de privacy zijn er voor de partners *beperkingen om informatie te delen*. Er zijn voorbeelden genoemd waarbij het niet kunnen delen van informatie een slagvaardige aanpak bemoeilijkt. Procedurele discussies leiden af van de focus die men voor ogen heeft en compliceren de samenwerking. De horizontale logica van de samenwerking in de keten staat soms op gespannen voet met de verticale, institutionele logica van de afzonderlijke organisaties.
- Het *spanningsveld tussen horizontale en verticale logica* doet zich niet alleen voor met betrekking tot informatiedeling, maar zeker ook als het gaat om het inzetten van capaciteit. Dit is inherent aan het werken in projectmatig opgebouwde structuren. Het komt er dan op aan dat er door goede afspraken op leidinggevend niveau knopen kunnen worden doorgehakt.
- Een evident knelpunt is de te *beperkte capaciteit van het RIEC*. De spilfunctie van het RIEC wordt door alle betrokkenen inmiddels onderkend en gewaardeerd. De capaciteit van het ene RIEC voor heel Oost-Nederland is bij lange na niet voldoende om de 79 (!) gemeenten in twee provincies (Gelderland en Overijssel) te kunnen bedienen. Het *geografisch werkgebied* voor het Openbaar Ministerie en de politie wordt bepaald door de Eenheid Oost-Nederland en omvat maar liefst vijf voormalige politieregio's. Hoewel zo'n grote eenheid ongetwijfeld ook voordelen heeft, zijn er ook evidente nadelen. Zowel in praktische zin met betrekking tot afstanden en logistiek, maar ook om een effectief bestuurlijk overleg met alle partners gezamenlijk mogelijk te maken. Het opdelen van de huidige eenheid is evenwel geen optie. Niemand zit te wachten op een volgende reorganisatie. De ervaren knelpunten nodigen uit tot vindrijkheid en creativiteit. De huidige districten (schaal van voormalige politieregio's) ontwikkelen zich steeds meer als een "tussenniveau" waarbij de partners in de driehoek het strategisch en tactisch beleid aan elkaar kunnen koppelen.
- Tijdens de verkenning kreeg ik signalen over een te *gebrekkige communicatie tussen de mensen die op straat het werk doen en de tactische en strategische beleidsmakers*. Er komt te weinig informatie van de werkvloer naar boven. Omgekeerd zijn de operationele medewerkers onvoldoende toegerust om hun dagelijkse "niet-pluis"-gevoel om te zetten in relevante signalementen voor de beleidsmakers. Binnen een overheid die als Smart Force wil werken moeten operationeel, tactisch en strategisch niveau nadrukkelijk aan elkaar gekoppeld zijn in één leercyclus. Dat is niet alleen van belang om op het juiste moment op de juiste plaats je slag te slaan, maar ook om vakmensen op de werkvloer scherp en gemotiveerd te houden.
- Misschien is het belangrijkste aandachtspunt wel het volgende. De overheid is in de aanpak van ondermijning per definitie reagerend in plaats van agerend. De overheid begint dus met een achterstand omdat zij eerst de feiten

moet constateren. De overheid heeft altijd het risico moeten beperken om achter de feiten aan te lopen. Het maken van goede strategische keuzes en slimme interventies is dus altijd een opdracht voor haar geweest. Maar die opdracht wordt steeds ingewikkelder. De technologie en de samenleving veranderen in hoog tempo. De overzichtelijkheid van de maatschappij en de klassieke sociale categorieën van eind vorige eeuw verdwijnen in hoog tempo. *De overheid heeft moeite om de fluiditeit van de samenleving te volgen.* Mensen en dus ook criminelen zijn niet meer in de oude hokjes te stoppen.¹⁰ Criminelen zijn niet meer voor één gat te vangen. “What you see is what you get” is niet van toepassing op het kunnen aanpakken van mensen die in verschillende rollen en hoedanigheden twee of meer gezichten kunnen tonen. De overheid kan voor deze ontwikkeling niet blind zijn en zij moet haar strategische en tactische beleid daar op afstemmen. Er wordt een groot beroep gedaan op de creativiteit, vindingrijkheid en durf van allen die bij de Weerbare Overheid betrokken zijn. Sterk bestuur en innovatie op alle fronten zijn nodig. De overheid moet een “Smart Force” zijn. De wens en het verlangen van de partners in Gelderland om daaraan mee te bouwen is aanwezig. Als de provincie Gelderland daarbij wil ondersteunen en meewerken is dat een positief en welkom signaal.

Kanttekeningen bij rol van de provincie

Alle gesprekspartners zijn bevraagd naar hun opvatting over wat de rol van de provincie Gelderland zou moeten zijn bij de aanpak van ondermijning. De volgende elementen zijn daarbij naar voren gekomen:

- Op de eerste plaats wordt brede waardering uitgesproken over de rol van de commissaris van de Koning. Door zijn toedoen is het onderwerp van de Weerbare Overheid en de aanpak van ondermijning letterlijk op de agenda gekomen. Daarbij valt op dat de commissaris zijn rol vooral ziet als bewustmaken, thematiseren, waarschuwen en bemoedigen. Hij biedt met name de gemeenten en de burgemeesters aan om hun zorgen te delen en hen bij te staan. Hij neemt nadrukkelijk hun rol niet over. Hij wijst ieder juist op zijn of haar verantwoordelijkheid. Het is zijn persoonlijke vertaling van het adagium: “warme betrokkenheid met gepaste afstand”.

¹⁰ Volgens evaluatie Taskforce rapport Verweij Jonker

- Een ondersteunende rol door de provincie wordt door de gesprekspartners in principe positief benaderd, maar er zijn ook heel duidelijke kanttekeningen geplaatst. Het primaire speelveld wordt bepaald in de driehoek (burgemeester, OM, politie). Met een ondersteunende rol kan de provincie niet interveniëren in de complexe bestuurlijke processen en communicatiepatronen die horen bij de eigen dynamiek van de driehoek.
- Niemand zit te wachten op nieuwe structuren of overlegorganen. In Gelderland en Oost-Nederland is de machine net op stoom gekomen. De prioriteit ligt bij het optimaal invullen van de net afgesproken kaders. De blik is gericht op effectieve en slimme interventies in de steden en het buitengebied. Het versterken van bestuurskracht op lokaal niveau wordt zeker verwelkomd, juist door een combinatie van de Weerbare Overheid aan een Sterk bestuur.
- Slim leren is een voorwaarde voor innovatie. Echte innovatie vindt plaats van onderop, op de werkvloer. Het versterken van bestuurskracht kan leiden tot innovatieve interventies en slimme handelingsperspectieven. Het in gang zetten van een cyclus van "leren doen" en "doen leren" is inmiddels op gang gekomen, maar vraagt extra inzet en ondersteuning. Met name op gemeentelijk niveau. De provincie kan als middenbestuur een positieve rol vervullen, ook al vanwege het feit dat zij zelf als medeoverheid verantwoordelijkheid draagt voor gebiedsgericht en sectoraal beleid. Juist hier ligt een kans om vooral met de Gelderse gemeenten één overheid te laten zien. De omgevingsdiensten zullen in dat kader betrokken moeten zijn.
- Een specifieke taak van de commissaris is zijn voorzitterschap van het zogenoemde Rijksherenoverleg. Hierbij werden kanttekeningen geplaatst. De commissaris kan ook buiten het halfjaarlijkse overleg apart met andere Rijksheren om de tafel gaan zitten, mocht dat nodig zijn. In veel gevallen zullen andere Rijksheren in de provincie bij problemen dit bilateraal afdoen. Maar vanuit zijn voorzitterschap kan de commissaris wel "met warme betrokkenheid en gepaste afstand" partners in keten aan tafel uitnodigen. De commissaris van de Koning kan als Rijksheer verbinden, verhoudingen versoepelen maar ook bij stagnatie partners vragen om "op de koffie" te komen.
- Tenslotte is tijdens de verkenning meermalen de mogelijke rol van de provincie als belangenbehartiger richting Den Haag genoemd. Gelderland en Oost-Nederland zijn op een aantal punten achtergesteld bij andere regio's. Een RIEC dat in feite voor twee moet werken met het budget van één vraagt aanhoudend scherpste naar de rijksoverheid. Die rol is niet alleen voor de commissaris weggelegd. Gedeputeerde Staten, maar ook Provinciale Staten zullen hun politieke contacten in Den Haag moeten inzetten voor één krachtige en Weerbare Overheid.

Specifieke leerpunten

Taskforce Brabant

In juli 2016 heeft de Kenniswerkplaats Veiligheid en Veerkracht van het Verwey-Jonker Instituut een strategisch advies uitgebracht voor de Taskforce Brabant ¹¹. Hoewel de Taskforce een specifieke ontstaansgeschiedenis en context kent die afwijken van de situatie in Gelderland en Oost-Nederland kan er lering getrokken worden uit de Brabantse ervaringen.

Enkele van de in het advies van Verwey-Jonker behandelde onderwerpen zijn ook tijdens de verkenning aan de orde gekomen. Ik licht er enkele uit:

- Een terugkerend thema is het spanningsveld tussen de horizontale logica, die eigen is aan samenwerkingsketens in netwerken, en de verticale logica van afzonderlijke organisaties met hun eigen gezagsstructuur. Hieruit kunnen patstellingen ontstaan. Op een gegeven moet een knoop worden doorgehakt. Het organiseren van "doorzettingsmacht" is een moeilijke opgave, zeker als deze positioneel verankerd moet worden. In de praktijk blijkt dat een "zachter" doorzettingsvermogen gekoppeld aan persoonlijk gezag effectief werkt. Maar ook zo'n zachtere vorm van doorzetten gaat gepaard met confrontatie en druk uitoefenen. En ook dan moet met dit soort momenten spaarzaam worden omgegaan.
- Het blijkt moeilijk om een goede balans te vinden tussen de benadering van de "korte klap" en die van gedegen, strategisch goed ingekaderde operaties. Men moet enerzijds de valkuil van adhocratie vermijden, anderzijds moet een window of opportunity niet voorbij laten gaan.
- Ook de Brabants ervaringen wijzen op het belang van een goed functionerend RIEC. In het werkgebied van de Taskforce opereren twee RIEC's. Dit geeft nog eens aan hoezeer de capaciteit in Oost-Nederland onder de maat is.
- Een belangrijk punt is het betrekken van maatschappelijke organisaties bij de aanpak van ondermijning. Er valt veel winst te behalen uit een "responsabilisering" van het maatschappelijk veld, zoals woningcorporaties, recreatieparken, de banksector enzovoorts. Maar: Een klakkeloos appèl op maatschappelijke organisaties en burgers om iets te doen tegen georganiseerde

¹¹ <http://www.verwey-jonker.nl> Strategisch advies (gebaseerd op het onderzoek Verkennen, Bevragen, Verdiepen)

drugscriminaliteit heeft geen zin als het niet gekoppeld is aan een concreet handelingsperspectief en een stevige basis in het achterveld.¹²

Tijdens de verkenning is onder meer gebleken dat er aandacht gegeven moet worden aan het risico van stagnatie als handelingsperspectieven door een of meer partners geblokkeerd worden, bijvoorbeeld door een verbod op het delen van informatie. Informatiedeling wordt afgewogen tegen de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Maar behalve de privacy van burgers staan er ook andere waarden en rechten van burgers op het spel.

De aanpak van ondermijning vraagt een vloeiend samenspel tussen allerlei overheidsinstanties en bestuurlijke niveaus. Het adagium “je gaat erover of niet” staat zo'n samenspel in de weg. Door dit los te laten kan ook de meerwaarde van de provincie als middenbestuur weer een kans krijgen. De provincie moet haar verantwoordelijkheid nemen, maar wel op de juiste manier. Vooral verbindend en ondersteunend. Hier heeft de commissaris, onder andere in zijn rol als Rijksheer een specifieke verantwoordelijkheid. Hij is de persoon met het oliekannetje. Maar hij moet ook confronterend durven zijn als anderen impasses niet kunnen of willen doorbreken.

FEC

Het Financieel Expertise Centrum (FEC) is een multidisciplinair samenwerkingsverband van zeven partners, waaronder de Belastingdienst, de FIOD, het Openbaar Ministerie en De Nederlandsche Bank.

Doel is het versterken van de integriteit van de financiële sector door onder meer het uitwisselen van informatie en het delen van inzicht, kennis en vaardigheden. In een overleg met het Financieel Expertise Centrum in Amsterdam zijn enkele waardevolle suggesties aan de orde gekomen.

- In FEC-verband wordt momenteel onderzocht of in 2018 een project specifiek op een regio gericht kan worden. Sommige regio's in Nederland worden regelmatig in verband gebracht met drugscriminaliteit. De financiële sector speelt een rol bij het tegengaan en detecteren hiervan, maar is mogelijk ook zelf betrokken als facilitator. Een regio-specifieke en zaakgerichte aanpak kan bijdragen aan het versterken de integriteit van financiële instellingen aldaar.
- Er ligt een kans voor het RIEC om bij casuïstiek te onderzoeken of er een link is met een financiële instelling en van daaruit de samenwerking (via de part-

¹² Pagina 17 rapport Verwey-Jonker

ners) bij het RIEC en FEC verder te stimuleren bij de behandeling van een casus. Dat kan gaan over kennis/expertise uitwisselen, informatie uitwisselen en mogelijk ook bij het vragen van aandacht/prioriteit voor een bepaalde casus (mits passend binnen de juridische kaders).

- Binnen wettelijke kaders kan heel veel als je er maar goed over nadenkt. Mensen moeten gemotiveerd zijn om scherp te blijven. Belangrijk is dat de top van deelnemende organisaties op de hoogte is van wat speelt. De top moet gezaghebbend knopen kunnen doorhakken. Informele netwerkbijeenkomsten zijn nuttig voor de samenwerkingsrelatie. Een gezamenlijk aanspreek- of herkenningspunt is belangrijk. De rol van de commissaris van de Koning is in dit verband van belang.
- Belangrijkste leerpunt vanuit het FEC voor Oost-Nederland is mijns inzien het bevestigen van de positie van het RIEC voor het delen van kennis, expertise en informatie. Voorts blijkt de noodzaak om in voorkomende gevallen de topstructuur van de deelnemende partners in te zetten om dreigende blokkades te doorbreken. Het gezag om knopen door te hakken is niet zo zeer een kwestie van het gebruiken van (doorzettings)macht maar van elkaar te vertrouwen en elkaar aan te spreken op de verantwoordelijkheid van één overheid.

Aanbevelingen

Op basis van de tijdens de verkenningronde opgedane informatie, adviezen en suggesties kom ik tot de volgende concrete aanbevelingen voor het provinciaal bestuur.

Over de rollen van de commissaris van de Koning

De commissaris heeft enkele specifieke rollen die voortvloeien uit zijn positie als Rijksheer en zijn verantwoordelijkheid voor de burgemeesters en de integriteit van het openbaar bestuur:

1. De commissaris van de Koning is het boegbeeld van de Weerbare Overheid in Gelderland. Het is betekenisvol om die functie ook te vervullen voor de weerbare Gelderse samenleving als geheel. Bij maatschappelijke koepelorganisaties en het bedrijfsleven is er bereidheid om deel te nemen aan het organiseren informatieve bijeenkomsten om te bewustwording over ondermijning te vergroten.
2. De commissaris van de Koning is voor de Gelderse burgemeesters bij uitstek de vertrouwenspersoon om (dreigende) complexe situaties en dilemma's te bespreken. Deze coachende rol vraagt om tijd en inzet en om een goede ambtelijke voorbereiding en begeleiding. Het kabinet van de commissaris moet daarvoor voldoende zijn toegerust in de nabije toekomst.
3. De commissaris van de Koning is voorzitter van het Rijksherenoverleg¹³. In die rol kan hij samenwerkingspartners ondersteunen bij het doorbreken van institutionele belemmeringen. Naast het agenderen van de Weerbare Overheid voor het halfjaarlijkse overleg kunnen tussentijdse ad hoc gesprekken plaats vinden. Onder het motto: We vergaderen zo min mogelijk, maar er is altijd tijd voor een koffiemoment om elkaar te snel te spreken als het nodig is.

¹³ Deelnemers aan het Rijksherenoverleg zijn naast de twee commissarissen van de Koning: de vertegenwoordigers van de ministeries (gedeconcentreerde rijksdiensten) in de provincies Gelderland en Overijssel, de waterschappen en de voorzitters van de Veiligheidsregio's.

Over het programma Weerbare Overheid

In het programma Weerbare Overheid zijn drie pijlers opgenomen die onderling sterk samenhangen. Deze zijn niet bedoeld als een statisch construct, maar hebben juist de bedoeling om een dynamiek los te maken tussen partners en binnen het openbaar bestuur die ruimte creëert voor experimenten en vernieuwing. Dat geldt met name ook voor de provincie in de ondersteunende rol ten opzichte van de gemeenten. De snelheid en ingrijpende aard van maatschappelijke veranderingen vraagt om durf om nieuwe handelingsperspectieven te ontdekken voor de overheid. Het nieuwe Regeerakkoord 2017-2021 biedt daarvoor handvatten.

1. Gelderland kan op basis van de recent opgedane ervaringen kennis en kunde inbrengen bij de totstandkoming van de speciale "Ondermijningswet". Voor het mede mogelijk maken van een intensivering van de Weerbare Overheid in Gelderland moet een beroep worden gedaan op het in het Regeerakkoord genoemde ondermijningsfonds van 100 miljoen euro. Het is belangrijk dat de provincie Gelderland op korte termijn concrete voorstellen indient.
2. Tijdens de verkenning is meermalen de behoefte kenbaar gemaakt aan een soort flexteams die gemeenten (tijdelijk) ondersteunen bij het aanpakken van concrete probleemsituaties. Vooral kleinere gemeenten hebben vaak niet de expertise in huis om het college en de burgemeester adequaat te adviseren over handelingsperspectieven, zeker als daar meer partners in de veiligheidsketen bij betrokken zijn. Deze flexteams zouden een district als werkgebied kunnen hebben, onder regie van het DVO. Als de meerwaarde van flexteams ook daadwerkelijk breed gedragen wordt kan het provinciaal bestuur hier op basis van cofinanciering een bijdrage voor leveren. Het gaat dan om een tijdelijke ondersteuning van bijvoorbeeld twee jaar. In het tweede jaar kan een evaluatie plaats vinden om de leerpunten in kaart te brengen en te delen met alle betrokkenen;
3. De door het RIEC opgestelde ondermijningsbeelden blijken in de praktijk voor gemeenten een onmisbare basis voor een effectieve aanpak van ondermijning. Helaas is de capaciteit niet toereikend om op korte termijn voor alle gemeenten een analyse op te stellen. Het provinciaal bestuur kan een effectieve ondersteuning geven aan de Gelderse gemeenten door een (tijdelijke) capaciteitsuitbreiding mogelijk te maken van het RIEC. Voorts is het van belang dat er vanuit Oost-Nederland een krachtig en herhaald beroep wordt gedaan op de rijksoverheid om de structurele capaciteit van het RIEC in overeenstemming te brengen met het inwonertal en de geografische omvang van het werkgebied. De huidige verdeling van middelen is zo onredelijk en onbillijk dat politieke actie en overtuigingskracht vanuit Gelderland en Overijssel dringend gewenst is. Het RIEC heeft de wind in de rug nodig. Ook van de provincie. Door de kabi-

netschef is Gelderland vertegenwoordigt in het bestuur van het RIEC opgenomen. Vanuit de ondersteunende rol van de provincie bij de aanpak van ondermijning is een bestuurlijke inbreng in het bestuur van het RIEC wellicht wenselijk.

4. De disruptieve veranderingen in technologie en samenleving veroorzaken een dynamiek die de overheid dwingt tot innovatie en flexibiliteit. Juist de operationele mensen op de werkvloer ervaren de knelpunten het sterkste als de overheid niet adequaat en slagvaardig kan optreden. Zij hebben vaak ook de beste ideeën hoe vanuit de praktijk geleerd kan worden. De overheid kan een Smart Force zijn als praktijkervaringen van onderop sneller worden vertaald naar strategische en tactische beleidskaders. Mijn aanbeveling is dan ook om enkele thematische pilots te starten waarbij nieuwe handelingsperspectieven en slimme bestuurlijke en ambtelijke interventie-tactieken worden ontwikkeld. Mede vanwege de gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten en provincie ligt het voor de hand om de Omgevingsdiensten hierbij nadrukkelijk een rol toe te kennen.
5. Bij de ontwikkeling van nieuwe interventie-tactieken kan de overheid veel meer gebruik maken van de kennis en ervaringen van ondernemers en vertegenwoordigende organisaties van het bedrijfsleven. Dat geldt voor de agrarische en toeristische sector, maar ook voor het midden- en kleinbedrijf en instellingen voor financiële en juridische dienstverlening. Mijn aanbeveling is om deze organisaties meer te betrekken bij de ontwikkeling van nieuwe handelingsperspectieven. Het maakt deze organisaties bewuster van het risico van ondermijning. Het maakt de overheid sterker omdat zij slimmer op de praktijk kan inspelen. Een Weerbare Overheid en een Weerbare Samenleving gaan hand in hand. Schouder aan schouder.

Over de rol van de provincie vanuit eigen beleidskracht

De provincie voert een regulier sectoraal en gebiedsgericht beleid. Het is voor de hand liggend dat de provincie in het kader van de Weerbare Overheid de gemeenten ondersteunt en stimuleert om scherp aan de wind te varen en daarbij zelf het goede voorbeeld geeft. Die voorbeeldrol vervult de Provincie Gelderland en dat wordt ook door de bestuurlijke en maatschappelijke partners gezien en gewaardeerd. Het gezegde “noblesse oblige” geldt zeker als het doel is om een verbindende partners te zijn van de Smart Force in Gelderland.

1. De verschijningsvormen van ondermijning zijn veelal pas te zien als je een speciale bril opzet. De overheid moet de burgers, ondernemers en maat-

schappelijke organisaties niet benaderen vanuit een houding van wantrouwen. Vertrouwen moet de basis zijn in de verhouding tussen overheid en burgers. Dat is de kern, juist van een Weerbare Overheid. Waar dat vertrouwen wordt aangetast door ondermijning moeten alarmbellen gaan rinkelen. Een suggestie zou kunnen zijn om bijvoorbeeld checklists en protocollen op te stellen om elke beleidsnota "ondermijnings-proof" te maken. Zo'n aanbeveling laat ik achterwege. Extra bureaucratie en procedureel gedoe maakt de overheid niet slimmer en zeker niet sneller. Het gaat er vooral om dat iedere medewerker in en buiten (!) het provinciehuis een antenne heeft uitstaan om signalen op te vangen. Iedereen moet op scherp staan. Van directie tot de kantonniers in de buitendienst. Als je met die signalen vervolgens niets kunt doen heeft bewustmaking geen zin. Je moet als medewerker altijd ergens heen kunnen met je "niet pluis-gevoel". Mijn aanbeveling is om niet alleen de interne bewustwording te vergroten, maar vooral ook om afspraken te maken over de manier waarop ontvangen signalen gedeeld kunnen worden met collega's en leidinggevendenden.

2. Tijdens de verkenning ben ik gestuit op een paradoxaal verschijnsel. Er moeten altijd keuzes gemaakt worden en prioriteiten worden gesteld. Menskracht en middelen moeten efficiënt en gericht worden ingezet. Versnippering van aandacht leidt af van de focus. Die onvermijdelijke concentratie op enkele focuspunten betekent dat de overheid op bepaalde plekken en tijden dus ook niet actief is. De zon schijnt niet overal en er zijn altijd schaduwplekken. Juist die schaduwplekken zijn risicovol uit een oogpunt van ondermijning. Met name in het buitengebied staan agrarische en toeristische objecten waarin niet meer geïnvesteerd wordt en die aan verval ten prooi vallen. Ook aan de randen van binnensteden zien wij verpaupering op schaduwplekken. De zon/schaduw-paradox doet zich met name voor in het handhavingsbeleid. De handhavers hebben hun handen vol aan het reguliere vergunningenbeleid. Maar aanvragers van vergunningen weten dat zij in het licht komen te staan. Ondermijnende criminelen treden zelf niet in dat licht en werken achter de rug van de overheid om. Onzichtbaar en onopvallend, gewoon om ons heen. Mijn aanbeveling is om dit signaal vanuit de handhavers serieus te nemen: geef hen de mogelijkheid om meer op de "schaduwplekken" te kijken. De overheid moet ogen in de rug hebben!
3. In de gesprekken met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven is gebleken dat het bewustwordingsproces over de noodzaak van een Weerbare Samenleving bij hen nog in een beginstadium is. In enkele gemeenten hebben succesvolle bijeenkomsten plaats gevonden met ondernemers.¹⁴ Een

¹⁴ Onder andere in Zaltbommel en Oude IJsselstreek

initiatief door de provincie om samen met provinciale koepelorganisaties voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren wordt op prijs gesteld. Ik beveel aan om een dergelijk initiatief aan de orde te stellen in het reguliere overleg met partners die met name in het buitengebied een achterban hebben.

Over de specifieke rol van Provinciale Staten

In enkele gesprekken kwam ook de rol van Provinciale Staten aan de orde. Het wordt gewaardeerd dat zij zich betrokken weten bij het belangrijke thema van ondermijning en het bevorderen van de Weerbare Overheid. Maar ook werden signalen afgegeven om goed voor ogen te houden wat de (beperkte) rol van de provinciale politiek is in dit dossier. Op basis van de gehoorde kanttekeningen en suggesties kom ik tot de volgende aanbevelingen:

1. Het primaire speelveld rond de aanpak van ondermijning ligt binnen de driehoek(en) van burgemeesters, OM en politie. Het heeft meerwaarde als de provincie zich richt op het ondersteunen van de burgemeesters, de gemeenten en het RIEC. De interne dynamiek van de driehoeken kan niet doorkruist worden door externe actoren. Tijdens de verkenning is aangeboden om hierover met Provinciale Staten van gedachten te wisselen. Ik beveel aan om van dit aanbod gebruik te maken.
2. Mijn aanbeveling is om de kaderstellende en controlerende rol op het gebied van aanpak van ondermijning zoveel mogelijk uit te voeren op basis van de bestaande programma's, geheel ook in de geest van de Motie 25. Provinciale Staten zouden dan met name de onderlinge samenhang tussen de programma's kunnen bewaken en daarop Gedeputeerde Staten kunnen bevragen.
3. In de volksvertegenwoordigende en politieke rollen liggen kansen om de relevantie en urgentie van de Weerbare Overheid onder de aandacht te brengen van het Gelderse publiek en aan de provincie verbonden maatschappelijke instellingen. Een goed contact met de gemeenten is daarbij essentieel. Het maakt de Smart Force Gelderland krachtig als politici op provinciaal en lokaal niveau staan voor de overheid in Gelderland. Dat geldt ook voor de belangenbehartiging in Den Haag.

Conclusies

- De aanpak van ondermijning en de versterking van de Weerbare Overheid is in Gelderland weliswaar goed van de grond gekomen, maar staat in een beginfase die verder uitgebouwd moet worden. Het in het Regeerakkoord genoemde ondermijningsfonds zal ook voor Gelderland onmisbaar zijn om innovatieve handelingsperspectieven te ontwikkelen.
- Een ondersteunende rol door de provincie, vooral richting gemeenten en het RIEC is nodig om op korte termijn extra slagkracht te creëren. Door het (tijdelijk) ondersteunen van flexteams voor gemeenten en uitbreiding van de capaciteit van het RIEC voor het opstellen van gemeentelijke dreigingsbeelden kan Gelderland-breed een forse winst behaald worden in termen van resultaat en daadkracht.
- De provincie kan voor blijvende synergie zorgen door consequent verder te bouwen aan de drie pijlers van het programma Weerbare Overheid. De provincie kan een cruciale rol spelen in het helpen innoveren van bestuurlijke handelingsperspectieven. De voorbeeldfunctie van de pijler Eigen Beleidskracht zal stimulerend werken voor andere partners en de samenleving. Deze inzet draagt bij aan de uitstraling van de "Smart Force Gelderland".
- Voor het opzetten van een Veiligheidscentrum zoals bedoeld in de motie M25 is onder de partners geen draagvlak. Met name het pas opgerichte strategisch Platform Ondermijning en het RIEC vervullen in feite de rol die aan een Veiligheidscentrum zou kunnen worden toegedicht. Het opzetten van nieuwe structuren zou afbreuk doen aan de effectiviteit van de aanpak die juist goed op gang begint te komen. Een ondersteunende rol van de provincie, zoals hiervoor beschreven, wordt gewaardeerd.

Tenslotte

De doorzettingsmacht van één Weerbare Overheid is niet gebaseerd op macht, maar op overtuigingskracht. Als het nodig is moeten de partners bij elkaar op hoog niveau kunnen interveniëren. Daarvoor hebben zij over en weer ruimte nodig en vertrouwen. Dat vertrouwen is er in Gelderland. Op grond van dat vertrouwen worden alle betrokkenen gemotiveerd om aan dezelfde kant van het touw te trekken. Alleen deze vorm van touwtrekken werkt voor een Weerbaar Gelderland.